

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 28.maijā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Līvija Slica, senatori Jānis Pleps un Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /Persona A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 18.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt /Persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Ķekavas novada pašvaldībai sakopt tai piederošo nekustamo īpašumu /Adrese A/, kadastra numurs /Numurs A/, lai novērstu apdraudējumu cilvēku veselībai un dzīvībai, kā arī nepieļautu meža bojāeju.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /Persona A/ piederošais nekustamais īpašums /Adrese B/ (turpmāk – pieteicēja īpašums), atrodas blakus Ķekavas novada pašvaldībai (turpmāk – pašvaldība) piederošajam nekustamajam īpašumam /Adrese A/ (turpmāk – pašvaldības īpašums).

Ņemot vērā, ka vētru laikā pašvaldības īpašumā esošie koki tiek nolauzti vai izgāzti ar visām saknēm, tostarp kaitējot pieteicēja īpašumam, pieteicējs vairākkārt vērsās pašvaldībā ar lūgumu sakopt pašvaldības īpašumu.

Pašvaldība nereaģēja uz pieteicēja lūgumiem sakārtot pašvaldības īpašumu, līdz ar to pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2025.gada 18.februāra lēmumu atteica pieņemt pieteicēja pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Pašvaldības rīcība ar tai piederošo nekustamo īpašumu nav saistīta ar kādas publiski tiesiskas funkcijas izpildi. Pieteicējs vēlmi, lai pašvaldība sakopj savu īpašumu, pamatojis ar Pašvaldību likuma 4.pantu, Meža likuma 5. un 26.pantu, kā arī Vides aizsardzības likuma 9.panta trešo daļu, taču no minētajām tiesību normām neizriet pašvaldības funkcija gādāt par pašvaldības īpašumā esošo meža teritoriju uzturēšanu un pārvaldību.

[2.2] Pieteicējam nav tiesību prasīt Meža likuma 26.pantā noteikto pienākumu izpildi administratīvā procesa ietvaros, pamatojoties uz to, ka nekustamais īpašums pieder pašvaldībai. Savukārt strīds par zaudējumiem vai kaitējumu, ko izraisījusi kaimiņa rīcība savā īpašumā, izskatāms civilprocesuālā kārtībā.

[2.3] Pieteikumā norādītas vispārīgas atsauces uz Satversmes tiesas spriedumiem saistībā ar personu tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē un valsts pienākumu šo tiesību nodrošināšanā, taču nav norādes uz konkrētiem ar pašvaldības rīcību saistītiem vides tiesību pārkāpumiem. Tādējādi pieteicēja argumentācija ir formāla un nenorāda uz būtisku vai vērā ņemamu vides normatīvo aktu pārkāpumu, kas varētu būt pamats pieteikuma pieņemšanai.

[3] Par tiesneša lēmumu pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pašvaldības pienākums rūpēties par pašvaldības īpašumu izriet no Pašvaldības likuma 4.panta pirmās daļas 20.punkta, 72.panta, 73.panta pirmās daļas, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.punkta un Meža likuma 5.panta, līdz ar to nav pamatots tiesas secinājums, ka no tiesību normām neizriet pašvaldības pienākums uzturēt pašvaldības īpašumā esošo meža teritoriju. Tāpat šis pienākums izriet no Pašvaldību likuma 4.panta pirmās daļas 15.punkta un Teritorijas attīstības un plānošanas likuma 12.panta trešās daļas, jo pašvaldību ekskluzīvā kompetence un atbildība ir noteikt zemes izmantošanas veidu, savukārt pienākums – koordinēt un uzraudzīt tā īstenošanu. Pašvaldība Baldones mežu teritorijas noteikusi ne vien kā rekreācijas telpu, bet tās atzinusi kā vērtību, lai saglabātu novada zaļo struktūru. Pašvaldībai var noteikt, kura iestāde būs atbildīga par pašvaldības izdoto teritorijas izmantošanas noteikumu ievērošanas kontroli.

[3.2] Pašvaldība nav sniegusi atbildi uz pieteicēja 2024.gada 11.aprīļa un 2024.gada 9.augusta iesniegumu, kā arī nav sakopusi pašvaldības īpašumu. Tādējādi pašvaldības faktiskā rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likumam var tikt pārbaudīta administratīvajā tiesā. Pieteicējs ar iesniegumiem vēlējas noskaidrot pašvaldības nodomu, kā tā plāno risināt konkrētos jautājumus, kas izteikti pieteicēja iesniegumos.

Ņemot vērā, ka pieteikuma pamats bija arī Iesniegumu likuma 5.panta trešā daļa, tiesnesim bija jāvērtē, vai atbildes nesniegšana uz iesniegumiem ir atzīstama par faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma 89.panta otrās daļas izpratnē, taču pieteikumu daļā par atbildes nesniegšanu uz iesniegumiem tiesnesis vispār nav vērtējis.

[3.3] Pieteicēja nekustamajam īpašumam jau divreiz ir nodarīti zaudējumi saistībā ar pašvaldības īpašumā nolūzušajiem kokiem, līdz ar to pieteicējam ir tiesības lūgt risināt šo problēmu, lai novērstu jaunu zaudējumu riskus.

[3.4] Pieteikuma mērķis ir aizsargāt gan sabiedrības, gan savas intereses un tiesības uz labvēlīgu vidi, kas izriet no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 115.panta. Ikvienai fiziskai personai pamattiesību aizskārums gadījumā (šajā gadījumā, lai apturētu meža kā vērtības bojā eju) ir tiesības vērsties tiesā. Prasību pamatojot ar vides aizsardzību, subjektīvo tiesību aizskārums nav jāidentificē, prasību vides jautājumos var celt jebkura persona, pat tāda, kurai nav saistības ar attiecīgo teritoriju.

Tiesnesis nepamatoti secinājis, ka pieteicējs nav norādījis uz konkrētiem ar pašvaldības rīcību saistītiem vides tiesību pārkāpumiem. Vides aizskārums radies pašvaldības bezdarbības rezultātā.

Motīvu daļa

[4] Attiecībā uz pieteicēja prasījumu par pienākuma uzlikšanu pašvaldībai sakopt pašvaldības īpašumu pirmās instances tiesas tiesnesis ir secinājis, ka pašvaldības rīcība konkrētajā gadījumā nav saistīta ar kādas publiski tiesiskas funkcijas izpildi, jo no normatīvajiem aktiem neizriet pienākums pašvaldībai uzturēt mežu sakoptu vai ierobežot fizisko personu uzturēšanos un brīvu pārvietošanos mežā, ja tajā esošie koki ir nogāzti, daļēji izgāzti vai sasnērušies balstās uz citiem kokiem.

No Pašvaldību likuma 4.panta, kas noteic pašvaldības autonomās funkcijas, neizriet pašvaldības funkcija gādāt par pašvaldības īpašumā esošo meža teritoriju uzturēšanu un pārvaldību. Jautājumi, kas attiecas uz meža aizsardzību, ir regulēti Meža likuma VII nodaļā „Meža aizsardzība”, un šajā nodaļā ietvertās tiesību normas paredz konkrētus pienākumus ikvienam meža īpašniekam un apsaimniekotājam, piemēram, veikt darbības, kas samazina meža bojājumu iespējamību un ierobežo to izplatību; uzraudzīt meža stāvokli un informēt Valsts meža dienestu par konstatētajiem meža bojājumiem (26.panta 1. un 2.punkts).

Meža likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka šā likuma mērķis ir veicināt meža ekonomiski, ekoloģiski un sociāli ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem nodrošinot vienādas tiesības, īpašuma tiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus. Tādējādi arī meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas pienākums ir ikvienam meža īpašniekam, tostarp arī pašvaldībai.

Savukārt Meža likuma 43.pantā noteiktas iestādes, kuras meža nozarē veic valsts pārvaldes darbības. Viena no tām ir arī Valsts meža dienests, kura kompetencē ir uzraudzīt visos Latvijas mežos to normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu (*minētā panta pirmās daļas 2.punkts*).

Pirmās instances tiesas tiesnesis pamatoti ir norādījis, ka Meža likuma 26.pantā minētie pienākumi uz pašvaldību kā meža īpašnieci attiecas tādā pašā apmērā kā uz jebkuru citu personu, tostarp privātpersonu, kuras īpašumā vai tiesiskā valdījumā atrodas mežs. Par Meža likuma pārkāpumiem personu var saukt pie administratīvās (administratīvā pārkāpuma procesā) vai kriminālās atbildības. Tas, ka nekustamais īpašums pieder publiskai personai, automātiski nepadara jebkuras ar šo īpašumu saistītas attiecības par publiski tiesiskām attiecībām. Publiskas personas lēmumi par tai piederošas mantas apsaimniekošanu ir lēmumi privāto tiesību jomā, jo, šos lēmumus pieņemot, publiska persona neizlieto valsts varu, respektīvi, rīkojas ar mantu tieši tāpat kā privātpersona.

Blakus sūdzības argumenti par to, ka pieteikums ir pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, jo pašvaldībai ir pienākums rūpēties par savu īpašumu, ir noraidāms. Likumdevējs ir noteicis tiesisko regulējumu un kārtību, kādā veidā paredzēts apsaimniekot pašvaldības mežu un kādā veidā veicama kontrole pār meža apsaimniekošanas darbībām, arī ciršanu. Proti, pašvaldībai kā ikvienam meža īpašniekam un apsaimniekotājam ir jāpilda Meža likumā noteiktie pienākumi un šo pienākumu izpildes uzraudzība ir Valsts meža dienesta kompetencē. Tas, ka pašvaldības mežs ir publiska lieta, nenozīmē, ka tādēļ ikkatra pašvaldības rīcība ar to ir pakļauta administratīvās tiesas kontrolei (sal. *Senāta 2024.gada 19.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-505/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0719.SKA050524.3.L](#), 6.punkts*).

[5] Pieteicēja blakus sūdzībā norāda, ka pieteikuma mērķis ir aizsargāt gan sabiedrības, gan savas intereses un tiesības uz labvēlīgu vidi, kas izriet no Satversmes 115.panta. Pieteicējs norāda, ka ikvienai personai pamattiesību aizskārums gadījumā (šajā gadījumā, lai apturētu meža kā vērtības bojā eju) ir tiesības vērsties tiesā. Turklāt, prasību pamatojot ar vides aizsardzību, subjektīvo tiesību aizskārums nav jāidentificē.

No Vides aizsardzības likuma 9.panta trešās daļas izriet, ka sabiedrība ir tiesīga vērsties tiesā pret tādiem valsts iestādes vai pašvaldības lēmumiem un rīcību, kas neatbilst vides normatīvo aktu prasībām, rada kaitējuma draudus vai kaitējumu videi. Senāts, interpretējot minēto tiesību normu, vairākkārt atzinis, ka no tās izrietošās tiesības nav attiecināmas uz gadījumiem, kuros pieteikuma iesniedzēja atsauce uz vides aizsardzību ir maznozīmīga vai formāla, proti, kuros pieteikumā uzrādītie apstākļi neuzrāda vērā ņemamu vides apdraudējuma risku. Līdz ar to kritērijs vides aizsardzības interesēs iesniegta pieteikuma pieļaujamībai ir tas, vai vides tiesību aizskārums vai apdraudējums ir īsts, nozīmīgs un nopietns. Pretējā gadījumā neierobežotas pieteikuma iesniegšanas iespējas pavērtos arī triviālos gadījumos, kuros nepastāv nopietnas bažas par kaitējumu videi (*Senāta 2019.gada 17.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1217.A420684911.2.S](#), 14.punkts un tajā norādītā judikatūra*).

Tāpat Senāta judikatūrā uzsvērts, ka, izvērtējot sabiedrības pārstāvja tiesības vērsties tiesā vides aizsardzības nodrošināšanas nolūkā, būtiska nozīme ir tiem apstākļiem, kurus pats vides aizstāvis norāda kā būtiskus vides aizskāruma pamatošanai (*Senāta 2019.gada 6.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1322/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0906.A420211218.13.L](#), 4.punkts*).

No blakus sūdzības izriet, ka pieteicējs, atsaucoties uz vides aizsardzības interesēm, vērsies tiesā, jo uzskata, ka pašvaldībai kā publiskai personai ir pienākums rūpēties par vides saglabāšanu un uzlabošanu, lai nodrošinātu ikvienas personas tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Tomēr gan pieteikumā, gan blakus sūdzībā sniegtais pamatojums Senāta vērtējumā ir formāls un vispārīgs un nenorāda uz īstu, nozīmīgu un nopietnu vides tiesību aizskārumu vai apdraudējumu. Proti, pieteicējs nav norādījis konkrētu vides apdraudējumu. Līdz ar to Senāts nekonstatē pamatu pieteikuma pieņemšanai sakarā ar vides apdraudējumu.

[6] Senāts konstatē, ka pirmās instances tiesas tiesnesis lēmumā nav izvērtējis pieteicēja prasījumu par atbildes saņemšanu uz iesniegumiem, kas adresēti pašvaldībai, atbilstoši Iesniegumu likumam.

No pieteikumam pievienotajiem pielikumiem izriet, ka pieteicējs 2024.gada 11.aprīlī vērsies pašvaldībā ar iesniegumu ar lūgumu apsekot pieteicējam piederošajā nekustamajā īpašumā augošos kokus, izsniegt koku ciršanas atļauju, kā arī papildus veikt pašvaldības īpašumā esošā meža apsekošanu un koku sakopšanu.

Pašvaldības darbinieks ir apsekojis pieteicēja īpašumu, un divi koki atzīti par bīstamiem. Pašvaldība izsniedza pieteicējam koku ciršanas atļauju, taču uz iesniegumā izteikto lūgumu attiecībā uz pašvaldības mežu nav atbildējusi, tādējādi pieteicējs atkārtoti vērsās pašvaldībā ar iesniegumu 2024.gada 9.augustā, lūdzot sakopt pašvaldības īpašumā esošo mežu, lai mazinātu koku lūšanas riskus stipru vēju laikā, jo mežā esošie koki nodara bojājumus pieteicējam piederošajam īpašumam un radījuši zaudējumus pieteicējam.

Arī uz šo iesniegumu pieteicējs nav saņēmis atbildi pēc būtības no pašvaldības, tādējādi pieteicējs vēlreiz 2024.gada 20.septembrī vērsās pašvaldībā ar lūgumu norādīt, kad pieteicējs saņems atbildi uz saviem iesniegumiem.

2024.gada 4.oktobrī pašvaldība sniedza pieteicējam atbildi, kurā norādīts, ka pašvaldības atbildīgie speciālisti ir apsekojuši minēto pašvaldības īpašumu, veikuši visas nepieciešamās darbības un šobrīd lieta ir nodota apdrošināšanas kompānijai, kuri savas kompetences ietvaros veic izvērtējumu par iespējamo kompensāciju.

Satversmes 104.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem par to kompetencē esošiem jautājumiem un saņemt atbildi pēc būtības.

Administratīvo tiesu kompetencē ir nodrošināt kontroli pār izpildvaras darbībām konkrētās publiski tiesiskās attiecībās starp iestādēm un privātpersonām, proti, pār iestāžu rīcību un lēmumiem, kas attiecībā pret privātpersonām īstenoti valsts pārvaldes jomā, skarot šo personu subjektīvās tiesības. Tādējādi administratīvo tiesu kompetencē ir arī izskatīt lietas par iestāžu faktisko rīcību saistībā ar privātpersonu iesniegumiem atbilstoši Iesniegumu likumam.

Lai gan pieteicējam nav tiesību prasīt uzlikt pienākumu pašvaldībai sakopt tai piederošo mežu, tas nenozīmē, ka pieteicējs nevar vērsties ar iesniegumiem pašvaldībā, lai vērstu pašvaldības uzmanību uz apstākļiem, kas varētu liecināt par iespējamiem pieļautiem pārkāpumiem attiecībā uz pašvaldībai piederošo mežu.

[7] Tiesnesis, atsakot pieņemt pieteicēja pieteikumu, ir lēmis tikai par vienu pieteikuma daļu (to, kura attiecas uz pienākuma uzlikšanu pašvaldībai sakopt mežu), bet nav izlēmis prasījumu par pašvaldības rīcību, nesniedzot atbildes pēc būtības uz pieteicēja iesniegumiem. Tā kā tiesnesis lēmumā nav ietvēris argumentus par atteikšanos pieteikumu pieņemt arī šajā daļā, tiesneša lēmums atceļams un lieta nosūtāma jautājuma par pieteikuma šajā daļā virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 18.februāra lēmumu daļā par /Persona A/ pieteikumu par atbildes nesniegšanu uz iesniegumiem, un nosūtīt jautājumu par pieteikuma virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā;

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 18.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt /Persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Ķekavas novada pašvaldībai sakopt tai piederošo nekustamo īpašumu /Adrese A/, kadastra numurs /Numurs A/, lai novērstu apdraudējumu cilvēku veselībai un dzīvībai, kā arī nepieļautu meža bojāeju;

atmaksāt /Persona A/ 15 euro drošības naudu, kas samaksāta par blakus sūdzības iesniegšanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

L. Slica

J. Pleps

I. Višķere